COMMISSIE VOOR BOEKHOUDKUNDIGE NORMEN

CBN-advies 113-4 - Omzetting van herwaarderingsmeerwaarden in kapitaal

Krachtens artikel 34, tweede lid, van het besluit van 8 oktober 1976 mogen de meerwaarden die werden geboekt op bepaalde vaste activa in kapitaal worden omgezet. Ook de vierde E.E.G.-richtlijn voorziet deze mogelijkheid.

Verschillende vragen werden aan de Commissie gesteld betreffende de gevolgen van een dergelijke omzetting in kapitaal.

Een eerste vraag betrof het geval waarin een meerwaarde die op het ogenblik waarop ze werd geboekt als duurzaam werd beschouwd nadien door het optreden van nieuwe feiten teloor gegaan is.

Werd de meerwaarde niet omgezet in kapitaal dan zou de normale procedure hierin bestaan dat de meerwaarde wordt afgeboekt door een eenvoudig terugdraaien van de verrichting via een tegengestelde boeking. Moet op dezelfde wijze te werk worden gegaan bij omzetting in kapitaal en moet derhalve het kapitaal worden verminderd ten belope van hetzelfde bedrag ? Of moet de omzetting in kapitaal als onomkeerbaar worden beschouwd en het verdwijnen van de meerwaarde als kost in de resultatenrekening worden geboekt ? Of mag men ten slotte de waardevermindering rechtstreeks aanrekenen op een reserve ?

Naar het oordeel van de Commissie is de derde oplossing strijdig met het besluit. Zij leidt immers tot een rechtstreekse afrekening via de reserves van waardeverminderingen geboekt op activa.

De tweede oplossing bevredigt niet omdat in de resultatenrekening een minderwaarde wordt geboekt zonder dat daarin de overeenstemmende meerwaarde werd geboekt. Dit betekent niet dat deze oplossing niet toelaatbaar zou zijn. Wel moet in dat geval in de toelichting een commentaar worden verstrekt over de aard van deze uitzonderlijke kost en haar invloed op het resultaat van het boekjaar. In de praktijk zal deze oplossing worden verkozen indien het betrokken bedrag niet al te belangrijk is.

De eerste oplossing ten slotte lijkt de meest coherente. Het nadeel is natuurlijk dat de procedure vrij omslachtig is. In de praktijk zal aan deze oplossing de voorkeur worden gegeven indien de waardevermindering een belangrijk bedrag vertegenwoordigt.

Omwille van het voorgaande heeft de Commissie onderstreept dat grote voorzichtigheid geboden is bij het herwaarderen in het algemeen en dat omzichtig te werk moet worden gegaan met het omzetten van herwaarderingsmeerwaarding in kapitaal.

Een tweede vraag betreft het resultaat dat wordt bekomen bij de realisering van een actief dat werd geherwaardeerd.

Werd de meerwaarde niet omgezet in kapitaal dan wordt ze bij de realisering van het betrokken actief afgeboekt van de post herwaarderingsmeerwaarden (artikel 34, tweede lid van het besluit). Het bij de realisering bekomen resultaat wordt dan bepaald in functie van de aanschaffingswaarde van het betrokken actief, in voorkomend geval na rekening te hebben gehouden met de geboekte afschrijvingen.

Werd de meerwaarde daarentegen omgezet in kapitaal dan wordt bij de realisering van het betrokken actief de meerwaarde niet afgeboekt van de post herwaarderingsmeerwaarden. Het bij de realisering bekomen resultaat wordt bepaald in functie van de geherwaardeerde waarde, in voorkomend geval na rekening te hebben gehouden met de geboekte afschrijvingen. Is het aldus bekomen resultaat een verlies dan rijst hetzelfde probleem als hierboven aangestipt bij het verdwijnen van de meerwaarde.

Tenzij het gaat om een vrijgestelde meerwaarde kan er bovendien bij de realisering belasting verschuldigd zijn ook al is er boekhoudkundig ten opzichte van de geherwaardeerde waarde een verlies. Ook de eventuele belastbaarheid kan de hierboven geschetste problemen doen ontstaan. Daarom heeft de Commissie de regering voorgesteld bij de wijziging van het koninklijk besluit van 8 oktober 1976 de omzetting van een herwaarderingsmeerwaarde in kapitaal te beperken tot het bedrag dat overblijft na aftrek van de geraamde belasting die in geval van realisering zou worden geheven.

In de mate, ten slotte, waarin wordt afgeschreven op geherwaardeerde basis - en dit zal verplicht zijn op grond van de vierde richtlijn - krijgt de herwaarderingsmeerwaarde, die oorspronkelijk enkel in de boeken was uitgedrukt, geleidelijk het karakter van een reserve a rato van de geboekte afschrijvingen. De vraag rijst dan ook of een onderneming de meerwaarde geleidelijk mag overboeken naar een reserverekening.

De Commissie is van oordeel dat een dergelijke overboeking toelaatbaar en zelfs aan te bevelen is. In de eerste plaats toelaatbaar omdat men er kan van uitgaan dat ten belope van de geboekte afschrijvingen de meerwaarde ook effectief gerealiseerd is. Ook de vierde richtlijn laat de overboeking toe. De overboeking is vervolgens ook aan te bevelen omdat daardoor een juister beeld wordt gegeven van de vermogenstoestand van de onderneming. Daarom heeft de Commissie de Regering voorgesteld dit punt uitdrukkelijk te regelen in het besluit van 8 oktober 1976 door te bepalen dat de meerwaarden mogen worden overgeboekt naar de vrijgestelde reserves ten belope van het bedrag van de op de geherwaardeerde waarde geboekte afschrijvingen. De overboeking gebeurt naar de vrijgestelde reserves om de

fiscale vrijstelling te behouden zonder daarbij afbreuk te doen aan de mogelijkheid om later een andere bestemming te geven aan deze vrijgestelde reserve. Vermits deze overboeking los staat van de verwerking van het resultaat mag zij rechtstreeks geschieden zonder via de staat van de verwerking van het resultaat te gaan.